

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 18ης Δεκεμβρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρα 19, παράγραφος 2, και 47 — Οδηγία 2004/83/ΕΚ — Ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας — Πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία — Άρθρο 15, στοιχείο β' — Βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του — Άρθρο 3 — Ευνοϊκότερες διατάξεις — Αιτών διεθνή προστασία που πάσχει από σοβαρή ασθένεια — Έλλειψη κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής στη χώρα καταγωγής — Οδηγία 2008/115/ΕΚ — Επιστροφή παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών — Άρθρο 13 — Προσφυγή με ανασταλτικό αποτέλεσμα — Άρθρο 14 — Εγγυήσεις ενόψει της επιστροφής — Βασικές ανάγκες»

Στην υπόθεση C-562/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το *cour du travail de Bruxelles* (Βέλγιο) με απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 31 Οκτωβρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve

κατά

Moussa Abdida,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Κ. Lenaerts, αντιπρόεδρο, Μ. Ilešič, L. Bay Larsen (εισηγητή), T. von Danwitz, J.-C. Bonichot, και Κ. Jürimäe, προέδρους τμήματος, Α. Rosas, Ε. Juhász, Α. Arabadjiev, C. Toader, Μ. Safjan, D. Šváby, Μ. Berger και Α. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Υ. Bot

γραμματέας: V. Tourgès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Ιουνίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το *centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve*, εκπροσωπούμενο από τον V. Vander Geeten, avocat,
- ο Μ. Abdida, εκπροσωπούμενος από τον Ο. Stein, avocat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pochet και τον T. Materne, επικουρούμενους από τους J.-J. Masquelin, D. Matray, J. Matray, C. Piront και N. Schynts, avocats,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους F.-X. Bréchet και D. Colas,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον C. Banner, barrister,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την M. Κοντού-Durande και R. Troosters,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2003/9/EK του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (ΕΕ L 31, σ. 18), της οδηγίας 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ L 304, σ. 12, και διορθωτικά ΕΕ 2005, L 204, σ. 24, και ΕΕ 2011, L 278, σ. 13), της οδηγίας 2005/85/EK του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (ΕΕ L 326, σ. 13, και διορθωτικό ΕΕ 2006, L 236, σ. 36), καθώς και των άρθρων 1 έως 4, 19, παράγραφος 2, 20, 21 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς μεταξύ του centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve (στο εξής: CPAS) και του M. Abdida, υπηκόου Νιγηρίας, με αντικείμενο την απόφαση του προαναφερθέντος οργανισμού να ανακαλέσει την απόφαση περί καταβολής του δεύτερου επιδόματος κοινωνικής αρωγής.

Το νομικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών

- 3 Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), ορίζει στο άρθρο 3, με τίτλο «Απαγόρευση των βασανιστηρίων»:

«Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.»

- 4 Το άρθρο 13 της εν λόγω Συμβάσεως έχει ως εξής:

«Κάθε πρόσωπο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση παραβιάστηκαν έχει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, ακόμη και αν η παραβίαση διαπράχθηκε από πρόσωπα που ενεργούσαν κατά την εκτέλεση των δημοσίων καθηκόντων τους.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2003/9

- 5 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2003/9, το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«1. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, διευκρινίζει ότι η οδηγία εφαρμόζεται σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών και τους ανιθαγενείς που υποβάλλουν αίτηση για χορήγηση ασύλου στα σύνορα ή στο έδαφος κράτους μέλους, εφόσον τους επιτρέπεται να παραμείνουν στο έδαφος ως αιτούντες άσυλο [...].

[...]

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας στις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων παροχής άλλων μορφών προστασίας εκτός από εκείνη που απορρέει από τη σύμβαση της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], σε σχέση με υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, που διαπιστώνεται ότι δεν είναι πρόσφυγες.»

Η οδηγία 2004/83

- 6 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2004/83, με τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», προβλέπει τα εξής:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους και ο καθορισμός του περιεχομένου της παρεχόμενης προστασίας.»

- 7 Το άρθρο 2, στοιχεία γ', ε' και στ', της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

γ) “πρόσφυγας”, ο υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος, συνεπεία βάσιμου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας [...].

[...]

ε) “πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία”, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 [...] και που δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας·

[...]

στ) “αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας”, η αίτηση παροχής προστασίας από κράτος μέλος που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι αιτείται καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας και ο οποίος δεν αιτείται ρητώς να του παρασχεθεί άλλη μορφή προστασίας, μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, δυναμένη να ζητηθεί αυτοτελώς».

8 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερες διατάξεις για να καθορίζουν το ποιος δικαιούται να θεωρηθεί πρόσφυγας ή πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία και το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την παρούσα οδηγία.»

9 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2004/83, που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο V αυτής, με τίτλο «Αναγνώριση προσώπου ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας», ορίζει υπό τον τίτλο «Σοβαρή βλάβη»:

«Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε:

- α) θανατική ποινή ή εκτέλεση· ή
- β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του· ή
- γ) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.»

Η οδηγία 2005/85

10 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2005/85, που επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής», έχει ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλες τις αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται στο έδαφος, περιλαμβανομένων των συνόρων, ή στις ζώνες διέλευσης των κρατών μελών, καθώς και στην ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

[...]

3. Όταν τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν ή εισάγουν διαδικασία διά της οποίας οι αιτήσεις ασύλου εξετάζονται τόσο ως αιτήσεις βάσει της σύμβασης της Γενεύης [περί της νομικής καταστάσεως των προσφύγων, η οποία υπεγράφη στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951] όσο και ως αιτήσεις άλλων μορφών διεθνούς προστασίας, που παρέχονται υπό τις περιστάσεις του άρθρου 15 της οδηγίας 2004/83/EK, εφαρμόζουν την παρούσα οδηγία σε όλα τα στάδια της διαδικασίας τους.

4. Επιπλέον, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν την παρούσα οδηγία σε διαδικασίες για την έκδοση αποφάσεων όσον αφορά αιτήσεις παροχής οποιασδήποτε μορφής διεθνούς προστασίας».

Η οδηγία 2008/115/EK

- 11 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 12 της οδηγίας 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348, σ. 98) έχουν ως εξής:

«(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004 ζήτησε την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομάκρυνσης και επαναπατριsmού, με βάση κοινούς κανόνες, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να επιστρέφουν με ανθρώπινους όρους και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους.

[...]

(12) Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η κατάσταση των υπηκόων τρίτων χωρών που παραμένουν παράνομα, αλλά δεν μπορούν ακόμη να απομακρυνθούν. Οι βασικές συνθήκες διαβίωσής τους θα πρέπει να ορίζονται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. [...]»

- 12 Το άρθρο 3, σημείο 4, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

4) “απόφαση επιστροφής”: διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία κηρύσσεται ή αναφέρεται ως παράνομη η παραμονή υπηκόου τρίτης χώρας και του επιβάλλεται ή αναφέρεται υποχρέωση επιστροφής».

- 13 Το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη:

[...]

γ) την κατάσταση της υγείας του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας, και τηρούν την αρχή της μη επαναπροώθησης.»

- 14 Το άρθρο 9 της οδηγίας 2008/115, με τίτλο «Αναβολή της απομάκρυνσης», ορίζει στην παράγραφο του 1:

«Τα κράτη μέλη αναβάλλουν την απομάκρυνση:

- α) όταν αυτή παραβιάζει την αρχή της μη επαναπροώθησης, ή
β) ενόσω παρέχεται ανασταλτικό αποτέλεσμα σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2.»

- 15 Το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει στην παράγραφο του 1:

«Οι αποφάσεις επιστροφής και, εάν έχουν εκδοθεί, οι αποφάσεις απαγόρευσης εισόδου και οι αποφάσεις απομάκρυνσης εκδίδονται εγγράφως και περιλαμβάνουν τους νομικούς και πραγματικούς λόγους καθώς και πληροφορίες για τα διαθέσιμα ένδικα μέσα.

[...]»

16 Το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Στον ενδιαφερόμενο υπήκοο τρίτης χώρας διατίθεται αποτελεσματικό ένδικο μέσο το οποίο του επιτρέπει να προσφεύγει κατά των αποφάσεων που αφορούν την επιστροφή ή να ζητεί την επανεξέτασή τους, όπως αναφέρεται στο άρθρο 12, παράγραφος 1, ενώπιον αρμόδιας δικαστικής ή διοικητικής αρχής ή αρμόδιου οργάνου που απαρτίζεται από μέλη αμερόληπτα και απολαύοντα εχέγγυα ανεξαρτησίας.

2. Η αρχή ή το όργανο που αναφέρεται στην παράγραφο 1 έχει την εξουσία να επανεξετάζει αποφάσεις που αφορούν την επιστροφή, όπως αναφέρονται στο άρθρο 12, παράγραφος 1, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας προσωρινής αναστολής της επιβολής της εφαρμογής τους, εκτός εάν ισχύει ήδη προσωρινή αναστολή δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας.»

17 Το άρθρο 14 της οδηγίας 2008/115 ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη, με εξαίρεση την κατάσταση που καλύπτεται από τα άρθρα 16 και 17, μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται κατά το δυνατόν υπόψη οι ακόλουθες αρχές σε σχέση με υπηκόους τρίτων χωρών κατά το χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης, το οποίο χορηγείται σύμφωνα με το άρθρο 7 και κατά τα χρονικά διαστήματα για τα οποία αναβάλλεται η απομάκρυνση σύμφωνα με το άρθρο 9:

[...]

β) παρέχονται επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και κάθε απαραίτητη θεραπευτική αγωγή.

[...]»

Το βελγικό δίκαιο

18 Το άρθρο 9 ter του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 σχετικά με την είσοδο των αλλοδαπών στην εθνική επικράτεια, τη διαμονή, την εγκατάσταση και την απομάκρυνσή τους, όπως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος της 15ης Δεκεμβρίου 1980), ορίζει τα εξής:

«Όσοι αλλοδαποί διαμένουν στο Βέλγιο και αποδεικνύουν την ταυτότητά τους συμφώνως προς την παράγραφο 2, πάσχουν δε από ασθένεια που ενέχει σοβαρούς κινδύνους για τη ζωή τους ή τη φυσική τους ακεραιότητα ή κίνδυνο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισεως οσάκις δεν υπάρχει κατάλληλη θεραπευτική αγωγή στη χώρα καταγωγής τους ή στη χώρα στην οποία διαμένουν, μπορούν να ζητήσουν άδεια διαμονής στο Βασίλειο από τον Υπουργό ή από εξουσιοδοτημένο από αυτόν πρόσωπο.»

19 Το άρθρο 48/4 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 έχει ως εξής:

«§ 1er. Στο καθεστώς επικουρικής προστασίας υπάγεται ο αλλοδαπός που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας και δεν μπορεί να τύχει της μεταχείρισεως που προβλέπει το άρθρο 9 ter και ως προς τον οποίον πιθανολογείται σοβαρώς ότι, εάν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της συνήθους διαμονής του, διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί τις σοβαρές βλάβες της παραγράφου 2, και ο οποίος δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας, υπό τον όρο ότι δεν εμπίπτει στις ρήτρες αποκλεισμού του άρθρου 55/4.

§ 2. Σοβαρές βλάβες θεωρούνται:

a) θανατική ποινή ή εκτέλεση· ή

- b) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του· ή
 - c) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης».
- 20 Τα άρθρα 39/82, 39/84 και 39/85 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 προβλέπουν διάφορες διαδικασίες σχετικά με την αναστολή των διοικητικών αποφάσεων που αφορούν τη διαμονή και την απομάκρυνση των αλλοδαπών.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 21 Στις 15 Απριλίου 2009 ο M. Abdida υπέβαλε αίτηση χορηγήσεως άδειας διαμονής, βάσει του άρθρου 9 ter, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, λόγω της ιδιαίτερας σοβαρής ασθενείας την οποία πάσχει.
- 22 Η εν λόγω αίτηση κρίθηκε βάσιμη στις 4 Δεκεμβρίου 2009. Κατά συνέπεια, χορηγήθηκε στον M. Abdida επίδομα κοινωνικής αρωγής από το CPAS.
- 23 Με απόφαση της 6ης Ιουνίου 2011, η αίτηση περί άδειας διαμονής του M. Abdida απορρίφθηκε, καθόσον η χώρα καταγωγής του διαθέτει ιατρική υποδομή η οποία καθιστά δυνατή τη θεραπεία των ασθενών που πάσχουν από τη συγκεκριμένη ασθένεια. Στις 29 Ιουνίου 2011 η συγκεκριμένη απόφαση κοινοποιήθηκε στον M. Abdida από κοινού με τη διαταγή να εγκαταλείψει το βελγικό έδαφος.
- 24 Ο M. Abdida άσκησε, στις 7 Ιουλίου 2011, διοικητική προσφυγή κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή του για τη χορήγηση άδειας διαμονής ενώπιον του conseil du contentieux des étranger.
- 25 Στις 13 Ιουλίου 2011 το CPAS ανακάλεσε, με την από 5 Ιουλίου 2011 απόφαση, την απόφαση περί χορηγήσεως επιδόματος κοινωνικής αρωγής και αρνήθηκε την παροχή επείγουσας υγειονομικής περιθάλψεως. Το CPAS επανεξέτασε την απόφασή του στις 27 Ιουλίου 2011 και παρέσχε επείγουσα υγειονομική περίθαλψη.
- 26 Στις 5 Αυγούστου 2011 ο M. Abdida άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως του CPAS με την οποία ανακλήθηκε η απόφαση περί χορηγήσεως επιδόματος κοινωνικής αρωγής ενώπιον του tribunal du travail de Nivelles.
- 27 Με την από 9 Σεπτεμβρίου 2011 απόφαση, το συγκεκριμένο δικαστήριο έκανε δεκτή την προσφυγή και υποχρέωσε το CPAS να καταβάλει στον M. Abdida επίδομα κοινωνικής αρωγής αντίστοιχο του επιδόματος εντάξεως κρίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι το δικαίωμα σε κοινωνική αρωγή συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και ότι πρέπει να εξακολουθήσει η χορήγηση του επιδόματος κοινωνικής αρωγής στον M. Abdida εν αναμονή της εκδόσεως της αποφάσεως επί της προσφυγής του κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή του για τη χορήγηση άδειας διανομής.
- 28 Στις 7 Οκτωβρίου 2011 το CPAS άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Cour du travail de Bruxelles.
- 29 Το συγκεκριμένο δικαστήριο διαπίστωσε ότι, βάσει των κρίσιμων διατάξεων του εθνικού δικαίου, η προσφυγή του M. Abdida κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε η αίτηση χορηγήσεως άδειας διαμονής δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα και ότι, εν αναμονή της εκδόσεως της αποφάσεως επί της προσφυγής, δεν λαμβάνει άλλο επίδομα κοινωνικής αρωγής πλην της επείγουσας ιατρικής περιθάλψεως.

30 Υπό τις συνθήκες αυτές, το *cour du travail de Bruxelles* αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν οι οδηγίες [2004/83, 2005/85 και 2003/9] την έννοια ότι το κράτος μέλος η νομοθεσία του οποίου προβλέπει ότι αλλοδαπός “που πάσχει από ασθένεια η οποία συνεπάγεται πραγματικό κίνδυνο για τη ζωή του ή τη φυσική του ακεραιότητα ή κίνδυνο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως οσάκις δεν υπάρχει κατάλληλη θεραπεία στη χώρα καταγωγής του” δικαιούται την επικουρική προστασία, κατά την έννοια του άρθρου 15 [, στοιχείο β΄,] της οδηγίας 2004/83, υποχρεούται

- να προβλέπει η προσφυγή κατά της διοικητικής αποφάσεως με την οποία απορρίπτεται αίτηση για τη χορήγηση άδειας διαμονής και/ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας και διατάσσεται η απέλασή του από την επικράτεια έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα,
- να αναλαμβάνει, είτε στο πλαίσιο καθεστώτος κοινωνικής αρωγής είτε στο πλαίσιο μέτρων υποδοχής, την κάλυψη των στοιχειωδών του αναγκών πλην των ιατρικών, έως ότου εκδοθεί απόφαση επί της προσφυγής κατά της εν λόγω διοικητικής αποφάσεως;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, έχει ο Χάρτης [...] και ιδίως, τα άρθρα 1 έως 3 [...], το άρθρο 4 [...], το άρθρο 19, [παράγραφος 2] [...], τα άρθρα 20 και 21 [...] και/ή το άρθρο 47 [...] την έννοια ότι το κράτος μέλος που μεταφέρει στην εσωτερική του έννομη τάξη τις οδηγίες [2004/83, 2005/85 και 2003/9] υποχρεούται, αφενός, να προβλέπει ότι η προσφυγή έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα και, αφετέρου, να καλύπτει τις στοιχειώδεις ανάγκες [που μνημονεύθηκαν στο πρώτο ερώτημα];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

31 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσία, να διευκρινισθεί αν οι οδηγίες 2003/9, 2004/83 και 2005/85, ερμηνευόμενες σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 έως 4, 19, παράγραφος 2, 20, 21 και 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι κράτος μέλος οι αρμόδιες αρχές του οποίου έχουν εκδώσει απόφαση με την οποία απορρίπτεται αίτηση διαμονής υπηκόου τρίτης χώρας στο συγκεκριμένο κράτος μέλος δυνάμει εθνικής νομοθεσίας, όπως η επίμαχη, η οποία προβλέπει ότι χορηγείται άδεια διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος σε αλλοδαπό που πάσχει από ασθένεια η οποία συνεπάγεται πραγματικό κίνδυνο για τη ζωή του ή τη φυσική του ακεραιότητα ή κίνδυνο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως οσάκις δεν υπάρχει κατάλληλη θεραπευτική αγωγή στη χώρα καταγωγής του ή στην τρίτη χώρα στην οποία διέμενε προηγουμένως, και με την οποία επιβάλλεται η υποχρέωση στον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας να εγκαταλείψει το έδαφος του συγκεκριμένου κράτους μέλους, πρέπει νομοθετικώς να προβλέπει ότι η προσφυγή κατά της εν λόγω αποφάσεως έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, αναλαμβάνει δε την κάλυψη των βασικών αναγκών του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας έως ότου εκδοθεί απόφαση επί της προσφυγής κατά της εν λόγω αποφάσεως.

32 Καταρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα βασίζονται στην παραδοχή ότι οι αιτήσεις που υποβάλλονται δυνάμει της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας συνιστούν αιτήσεις διεθνούς προστασίας κατά την έννοια της οδηγίας 2004/83 και ότι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της.

33 Εντούτοις, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 27, 41, 45 και 46 της αποφάσεως *M'Bođj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), τα άρθρα 2, στοιχεία γ' και ε', 3 και 15 της οδηγίας 2004/83 έχουν την έννοια ότι οι αιτήσεις που υποβάλλονται δυνάμει της εν λόγω εθνικής νομοθεσίας δεν συνιστούν αιτήσεις διεθνούς προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ζ', της προαναφερθείσας οδηγίας. Ως εκ τούτου, η περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας που έχει υποβάλει τέτοιου είδους αίτηση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 1 αυτής.

- 34 Όσον αφορά την οδηγία 2005/85, από το άρθρο 3 της συγκεκριμένης οδηγίας προκύπτει ότι αυτή εφαρμόζεται στις αιτήσεις ασύλου καθώς και στις αιτήσεις επικουρικής προστασίας όταν τα κράτη μέλη εισάγουν ενιαία διαδικασία διά της οποίας μια αίτηση εξετάζεται υπό το πρίσμα αμφότερων των μορφών διεθνούς προστασίας (αποφάσεις M., C-277/11, EU:C:2012:744, σκέψη 79, και N., C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψη 39) και ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να εφαρμόσουν τη διαδικασία αυτή και σε αιτήσεις άλλου είδους διεθνούς προστασίας.
- 35 Δεν αμφισβητείται ότι οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν δυνάμει της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν συνιστούν αιτήσεις διεθνούς προστασίας.
- 36 Η οδηγία 2003/9 επίσης δεν τυγχάνει εφαρμογής σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, καθόσον, αφενός, το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 4, αυτής περιορίζει την εφαρμογή της στις αιτήσεις ασύλου, διευκρινίζοντας ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να εφαρμόσουν την εν λόγω οδηγία κατά την εξέταση αιτήσεων άλλου είδους προστασίας, και, αφετέρου, δεν προκύπτει από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία ότι το Βασίλειο του Βελγίου έλαβε την απόφαση να εφαρμόζει τη συγκεκριμένη οδηγία στις αιτήσεις που υποβάλλονται δυνάμει της εφαρμοστέας στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας.
- 37 Κατόπιν τούτου, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, στο δεύτερο απόκειται να δώσει στο αιτούν δικαστήριο λυσιτελή απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Κατά συνέπεια, μολοντί τυπικώς το αιτούν δικαστήριο μνημόνευσε αποκλειστικώς τις οδηγίες 2003/9, 2004/83 και 2005/85, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να του παράσχει όλα τα στοιχεία σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που μπορεί να αποδειχθούν χρήσιμα για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ανεξαρτήτως αν το αιτούν δικαστήριο τα μνημονεύει ρητώς στα ερωτήματά του ή όχι. Συναφώς, στο Δικαστήριο απόκειται να προσδιορίσει, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των στοιχείων που του παρέσχε το εθνικό δικαστήριο και ιδίως το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής, τα στοιχεία του δικαίου αυτού που χρήζουν ερμηνείας λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, σκέψεις 39 και 40, καθώς και Hadj Ahmed, C-45/12, EU:C:2013:390, σκέψη 42).
- 38 Εν προκειμένω, τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο αφορούν τα χαρακτηριστικά της προσφυγής κατά της αποφάσεως με την οποία διατάχθηκε ο M. Abdida να εγκαταλείψει το βελγικό έδαφος λόγω της παράνομης διαμονής του στο Βέλγιο, καθώς και τις εγγυήσεις που πρέπει να παρασχεθούν στον M. Abdida έως ότου εκδοθεί η απόφαση επί της προσφυγής που αυτός άσκησε κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως.
- 39 Δεν αμφισβητείται ότι η συγκεκριμένη απόφαση συνιστά διοικητική πράξη με την οποία, αφενός, κρίθηκε παράνομη η διαμονή υπηκόου τρίτης χώρας και, αφετέρου, επιβλήθηκε υποχρέωση επιστροφής. Επομένως, πρέπει να χαρακτηριστεί «απόφαση επιστροφής» κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 4, της οδηγίας 2008/115.
- 40 Η συγκεκριμένη οδηγία προβλέπει, στα άρθρα 13 και 14, τους κανόνες σχετικά με τα ένδικα βοηθήματα κατά των αποφάσεων περί επιστροφής και τις εγγυήσεις που παρέχονται στους υπηκόους τρίτης χώρας σε βάρος των οποίων εκδίδεται τέτοιου είδους απόφαση ενόψει της επιστροφής.
- 41 Επομένως, πρέπει να εξετασθεί αν τα ως άνω άρθρα έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία, αφενός, δεν προβλέπει ότι η προσφυγή κατά αποφάσεως επιστροφής, όπως η επίμαχη, δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα και, αφετέρου, δεν επιβάλλει την κάλυψη των βασικών αναγκών του οικείου υπηκόου τρίτης χώρας έως ότου εκδοθεί η απόφαση επί της προσφυγής που αυτός άσκησε κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως.

- 42 Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2008/115 πρέπει να ερμηνεύονται, όπως υπενθυμίζει η αιτιολογική σκέψη 2 αυτής, τηρουμένων πλήρως των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ενδιαφερομένων.
- 43 Πρώτον, όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της προσφυγής που ασκείται κατά αποφάσεως επιστροφής όπως η επίμαχη, από το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 12, παράγραφος 1, αυτής, προκύπτει ότι υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να διαθέτει αποτελεσματικό μέσο παροχής ένδικης προστασίας κατά της αποφάσεως επιστροφής που λαμβάνεται σε βάρος του.
- 44 Το άρθρο 13, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι η αρμόδια αρχή ή όργανο έχει την εξουσία να επανεξετάζει αποφάσεις που αφορούν την επιστροφή, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας προσωρινής αναστολής της εφαρμογής τους, εκτός εάν ισχύει ήδη προσωρινή αναστολή δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας. Επομένως, η εν λόγω οδηγία δεν επιβάλλει η προσφυγή του άρθρου 13, παράγραφος 1, αυτής να έχει σε κάθε περίπτωση ανασταλτικό αποτέλεσμα.
- 45 Εντούτοις, τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης προσφυγής πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 47 του Χάρτη, το οποίο κατοχυρώνει την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, σκέψη 37, και Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 59), και ορίζει ότι κάθε πρόσωπο του οποίου εθίγησαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπει το εν λόγω άρθρο.
- 46 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη διευκρινίζει, μεταξύ άλλων, ότι κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.
- 47 Επισημαίνεται ασφαλώς ότι από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προκύπτει ότι, μολονότι οι αλλοδαποί που είναι αποδέκτες αποφάσεως περί απομακρύνσεως δεν δικαιούνται καταρχήν να παραμείνουν στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους προκειμένου να συνεχίσουν να λαμβάνουν ιατρική περίθαλψη και κοινωνικές παροχές ιατρικής ή άλλου είδους φύσεως από το συγκεκριμένο κράτος, η απόφαση περί απομακρύνσεως αλλοδαπού που πάσχει από σοβαρή σωματική ή ψυχική ασθένεια προς χώρα στην οποία τα μέσα αντιμετώπισεως της ασθένειας αυτής είναι λιγότερο αποτελεσματικά σε σχέση με τα διαθέσιμα στο συγκεκριμένο κράτος ενδέχεται να προσκρούει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, ήτοι όταν συντρέχουν σοβαροί ανθρωπιστικοί λόγοι κατά της απελάσεως (βλ., μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, απόφαση N. κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 27ης Μαΐου 2008, § 42).
- 48 Σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες η απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια προς χώρα στην οποία δεν υπάρχει κατάλληλη θεραπευτική αγωγή προσκρούει στην αρχή της μη επαναπροώθησεως, τα κράτη μέλη δεν μπορούν, συμφώνως προς το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/115, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, να προβούν στην εν λόγω απομάκρυνση.
- 49 Δεδομένου ότι η εκτέλεση αποφάσεως επιστροφής συνεπάγεται την απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας πάσχοντος σοβαρή ασθένεια προς χώρα στην οποία δεν υπάρχει κατάλληλη θεραπευτική αγωγή μπορεί να συνιστά, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, παράβαση του άρθρου 5 της οδηγίας 2008/115.
- 50 Οι εν λόγω εξαιρετικές περιπτώσεις χαρακτηρίζονται από τη σοβαρότητα και τον ανεπανόρθωτο χαρακτήρα της ζημίας που απορρέει από την απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας προς χώρα στην οποία υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να υποβληθεί σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση. Η αποτελεσματικότητα της προσφυγής κατά της αποφάσεως επιστροφής, η εκτέλεση της οποίας είναι

ικανή, υπό αυτές τις συνθήκες, να εκθέσει τον υπήκοο τρίτης χώρας σε σοβαρό κίνδυνο οξείας και μη αναστρέψιμης επιδεινώσεως της υγείας του, πρέπει να έχει ανασταλτικό χαρακτήρα, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η απόφαση επιστροφής δεν θα εκτελεστεί πριν η αρμόδια αρχή εξετάσει την αιτίαση περί παραβάσεως του άρθρου 5 της οδηγίας 2008/115, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη.

- 51 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τις επεξηγήσεις σχετικά με το άρθρο 47 του Χάρτη, κατά τις οποίες το πρώτο εδάφιο του εν λόγω άρθρου βασίζεται στο άρθρο 13 του Χάρτη (απόφαση Επανεξέταση Arango Jaramillo κ.λπ. κατά ΒΕΙ, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, σκέψη 42).
- 52 Ειδικότερα, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει κρίνει ότι, όταν ένα κράτος αποφασίζει να αναπέμψει αλλοδαπό σε χώρα στην οποία υπάρχουν αποχρώντες λόγοι να θεωρηθεί ότι ο εν λόγω αλλοδαπός θα εκτεθεί σε σοβαρό κίνδυνο να υποστεί αντίθετη προς το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ μεταχείριση, προκειμένου η προβλεπόμενη από το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ προσφυγή να είναι αποτελεσματική, πρέπει να αναστέλλει αυτοδικαίως την εκτέλεση του μέτρου που επιβάλλει την επιστροφή τους (βλ., μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, αποφάσεις Gebremedhin κατά Γαλλίας της 26ης Απριλίου 2007, § 67, καθώς και Hirsi Jamaa κ.λπ. κατά Ιταλίας της 23ης Φεβρουαρίου 2012, § 200).
- 53 Εκ των προεκτεθέντων συνάγεται το συμπέρασμα ότι τα άρθρα 5 και 13 της οδηγίας 2008/115, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με τα άρθρα 19, παράγραφος 2, και 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία δεν προβλέπει ότι η προσφυγή κατά αποφάσεως επιστροφής η εκτέλεση της οποίας ενδέχεται να εκθέσει τον υπήκοο τρίτης χώρας σε σοβαρό κίνδυνο οξείας και μη αναστρέψιμης επιδεινώσεως της υγείας του έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.
- 54 Δεύτερον, όσον αφορά την κάλυψη των βασικών αναγκών υπηκόου τρίτης χώρας, σε περίπτωση όπως αυτή στην υπόθεση της κύριας δίκης, μολονότι από την αιτιολογική σκέψη 12 της οδηγίας 2008/115 προκύπτει ότι οι βασικές συνθήκες διαβιώσεως των υπηκόων τρίτων χωρών που παραμένουν παράνομα, αλλά δεν μπορούν ακόμη να απομακρυνθούν, πρέπει να ορίζονται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, εντούτοις, η εν λόγω νομοθεσία πρέπει να είναι συμβατή με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία.
- 55 Το άρθρο 14 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ορισμένες εγγυήσεις ενόψει της επιστροφής, ιδίως, όσον αφορά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο αναβάλλεται η απομάκρυνση, βάσει του άρθρου 9 της ίδιας οδηγίας.
- 56 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/115, τα κράτη μέλη αναβάλλουν την απομάκρυνση ενόσω παρέχεται ανασταλτικό αποτέλεσμα, κατά το άρθρο 13, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.
- 57 Όπως προκύπτει από την όλη οικονομία της οδηγίας 2008/115, η οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία των διατάξεών της (βλ., επ' αυτού, απόφαση Abdullahi, C-394/12, EU:C:2013:813, σκέψη 51), το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας πρέπει να καλύπτει όλες τις περιπτώσεις στις οποίες ένα κράτος μέλος υποχρεούται να αναστείλει την εκτέλεση αποφάσεως επιστροφής μετά την άσκηση προσφυγής κατά της εν λόγω αποφάσεως.
- 58 Εκ των προαναφερθέντων συνάγεται το συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να παράσχουν σε υπήκοο τρίτης χώρας που πάσχει από σοβαρή ασθένεια και έχει ασκήσει προσφυγή κατά αποφάσεως επιστροφής η εκτέλεση της οποίας ενδέχεται να τον εκθέσει σε σοβαρό κίνδυνο οξείας και μη αναστρέψιμης επιδεινώσεως της υγείας του τις προβλεπόμενες από το άρθρο 14 της οδηγίας 2008/115 εγγυήσεις ενόψει της επιστροφής.

- 59 Ειδικότερα, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, το οικείο κράτος μέλος υποχρεούται, κατ' εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας, να καλύψει, κατά το δυνατόν τις βασικές ανάγκες υπηκόου τρίτης χώρας που πάσχει από σοβαρή ασθένεια σε περίπτωση που αυτός δεν διαθέτει τα μέσα για να καλύψει ο ίδιος τις ανάγκες του.
- 60 Ειδικότερα, η παροχή επείγουσας υγειονομικής περιθάλψεως και κάθε απαραίτητης θεραπευτικής αγωγής, που προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/115, είναι πιθανό να μην μπορεί, υπό τέτοιου είδους περιστάσεις, να παραγάγει αποτελέσματα αν δεν συνοδεύεται από την κάλυψη των βασικών αναγκών του οικείου υπηκόου τρίτης χώρας.
- 61 Εντούτοις, επισημαίνεται ότι στα κράτη μέλη απόκειται να καθορίσουν τη μορφή που πρέπει να προσλαμβάνει η κάλυψη των βασικών αναγκών του οικείου υπηκόου τρίτης χώρας.
- 62 Ως εκ τούτου, το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία δεν προβλέπει την κάλυψη, κατά το μέτρο του δυνατού, των βασικών αναγκών υπηκόου τρίτης χώρας πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια σε περίπτωση που αυτός δεν διαθέτει τα μέσα για να καλύψει ο ίδιος τις ανάγκες του, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η παροχή επείγουσας υγειονομικής περιθάλψεως και κάθε απαραίτητης θεραπευτικής αγωγής θα παρασχεθούν πράγματι, κατά το διάστημα που το συγκεκριμένο κράτος μέλος υποχρεούται να αναβάλει την απομάκρυνση του οικείου υπηκόου τρίτης χώρας μετά την άσκηση προσφυγής κατά της αποφάσεως επιστροφής που έχει ληφθεί σε βάρος του εν λόγω υπηκόου.
- 63 Βάσει των προεκτεθέντων, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 5 και 13 της οδηγίας 2008/115, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα των άρθρων 19, παράγραφος 2, και 47 του Χάρτη, καθώς και το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία:
- δεν προβλέπει ότι η προσφυγή κατά αποφάσεως επιστροφής η εκτέλεση της οποίας ενδέχεται να εκθέσει τον υπηκόο τρίτης χώρας σε σοβαρό κίνδυνο οξείας και μη αναστρέψιμης επιδεινώσεως της υγείας του έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, και
 - δεν προβλέπει την κάλυψη, κατά το μέτρο του δυνατού, των βασικών αναγκών υπηκόου τρίτης χώρας πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η παροχή επείγουσας υγειονομικής περιθάλψεως και κάθε απαραίτητης θεραπευτικής αγωγής θα παρασχεθούν πράγματι, κατά το διάστημα που το συγκεκριμένο κράτος μέλος υποχρεούται να αναβάλει την απομάκρυνση του οικείου υπηκόου τρίτης χώρας μετά την άσκηση της εν λόγω προσφυγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 64 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Τα άρθρα 5 και 13 της οδηγίας 2008/115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, ερμηνευόμενα υπό το

πρίσμα των άρθρων 19, παράγραφος 2, και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία:

- δεν προβλέπει ότι η προσφυγή κατά αποφάσεως επιστροφής η εκτέλεση της οποίας ενδέχεται να εκθέσει τον υπήκοο τρίτης χώρας σε σοβαρό κίνδυνο οξείας και μη αναστρέψιμης επιδεινώσεως της υγείας του έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, και
- δεν προβλέπει την κάλυψη, κατά το μέτρο του δυνατού, των βασικών αναγκών υπηκόου τρίτης χώρας πάσχοντος από σοβαρή ασθένεια, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η παροχή επείγουσας υγειονομικής περιθάλψεως και κάθε απαραίτητης θεραπευτικής αγωγής θα παρασχεθούν πράγματι, κατά το διάστημα που το συγκεκριμένο κράτος

μέλος υποχρεούται να αναβάλει την απομάκρυνση του οικείου υπηκόου τρίτης χώρας μετά την άσκηση της εν λόγω προσφυγής.

(υπογραφές)